

UN PRECURSOR AL MARII UNIRI: AVOCATUL EUGEN PĂTĂCEANU (1871-1906), IMPORTANTĂ PERSONALITATE A ORAȘULUI TURDA

Răzvan Mihai Neagu

Preliminarii. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, comunitatea românească din Turda a început să se organizeze, înscriindu-se astfel în cadrele mișcării naționale din Transilvania. Un rol important în acest proces l-a avut marele om politic și patriot dr. Ioan Rațiu. Cele mai importante forme de asociere ale comunității românești turdene au fost constituirea diverselor asociații și formarea unei elite intelectuale. Dacă ne referim la formele de asociere ale românilor turdeni, cea mai mare relevanță și importanță au avut-o: despărțământul local al ASTRA creat la 24 iunie 1870, *Societatea de lectură a femeilor române* creată în 1873, *Reuniunea meseriașilor români*, creată în anul 1883, Banca Arieșana înființată în 1887, filialele locale ale Partidului Național Român din Ungaria și Transilvania și ale Partidului Social Democrat din Ungaria, secția română. Elita intelectuală locală a Turzii avea două componente: cea laică (mai ales avocați formați la universitățile din Cluj și Budapesta: Augustin Rațiu, Valer Moldovan, Mihai Moldovan, frații Eugen și George Pătăceanu, frații Iuliu și George Popescu), cea ecleziastică (preoții celor două confesiuni românești, ortodoxă și greco-catolică formați în școlile de la Sibiu și Blaj: Iovian Mureșan, Nicolae Portos Rațiu). Elita intelectuală turdeană devine conștientă de misiunea sa națională și începe să fie vizibilă la nivel social prin organizarea a numeroase evenimente cu specific național, unde în prim plan sunt valorile românești, dar și la nivel oficial, prin prezența românilor în cadrul Congregației generale a comitatului Turda-Arieș. Eforturile românilor turdeni au fost canalizate și spre deschiderea școlilor confesionale: cea greco-catolică (1873-1874) și cea ortodoxă (1904).

Unul dintre cei mai importanți membri ai elitei intelectuale laice turdene antebelice a fost avocatul **Eugen Pătăceanu** (1871-1906). Din păcate istoriografia locală a neglijat personalitatea acestuia. Nu cunoaștem motivele. Cel mai probabil, s-a luat în calcul viața sa foarte scurtă (a trăit numai 35 de ani). Prin intermediul acestui material ne propunem să restituim publicului viața, activitatea și contribuția la dezvoltarea orașului Turda a ilustrului avocat.

Chiar dacă a avut o viață foarte scurtă, Eugen Pătăceanu a lăsat în urma sa o activitate prodigioasă, multilaterală, demnă de luat în seamă și de a fi cunoscută.

Familia. Pregătirea intelectuală. Eugen Pătăceanu s-a născut în satul Moldovenești, în apropiere de Turda, la 1 septembrie 1871.¹ La acea dată, localitatea făcea parte din Scaunul Secuiesc al Arieșului, iar începând cu 1876 devine parte componentă a comitatului Turda-Arieș. Pătăceanu provenea dintr-o familie preotească de confesiune greco-catolică. Tatăl său a fost preotul Ioan Pătăceanu (1843-1910). Acesta din urmă a studiat teologia la Seminarul din Blaj între anii 1865-1869, fiind preot la Moldovenești și Copăceni (sate aflate în proximitatea Turzii).² Preotul Ioan Pătăceanu a mai avut un fiu George (1878-1965), care a studiat, la rândul său, dreptul,³ dar și încă trei fiice, Helena, Virginia și Emilia. Frații Eugen și George Pătăceanu au avut o relație foarte apropiată. Eugen a fost cel care și-a ajutat și sprijinit fratele mai mic. Astfel, George Pătăceanu și-a făcut stagiul de avocat la biroul fratelui său.⁴

Eugen Pătăceanu a terminat studiile medii în cadrul Gimnaziului Superior Greco-Catolic din Blaj (1890).⁵ Astfel, în formarea sa intelectuală un rol important l-a avut ambianța românească a școlilor Blajului. Ulterior, având vârsta de 19 ani a ales să studieze dreptul în cadrul Facultății de Drept și Științe Politice a Universității din Cluj (1890-1894).⁶ Eugen Pătăceanu a beneficiat în perioada studiilor universitare de o bursă din partea Fundației „Ștefan Ferdinand Hirsch” în valoare de 400 de coronae.⁷ Interesant este că între anii

¹ Arhivele Naționale, Direcția Județeană Cluj, Fond Colecția Registrele Parohiale de Stare Civilă, Moldovenești, p. 63 verso.

² *Șematismul veneratului cler al Archidiecesei Metropolitane Greco-Catolice a Alba Iuliei și Făgărașului pre anul 1876*, Blaj, Tiparul Seminarului Archidieceșan, p. 165; *Șematismul veneratului cler al Archidiecesei Metropolitane Greco-Catolice Romane de Alba Iulia și Făgăraș, pre anul Domnului 1900 de la Sânta Unire 200*, Blaj, Tipografia Seminarului Archidieceșan, p. 743; Cornel Sigmirean, *Intelectualitatea ecleziastică. Preoții Blajului (1806-1948)*, Editura Universității „Petru Maior” Târgu Mureș, 2007, p. 157, nr. 827.

³ Răzvan Mihai Neagu, *Formarea intelectualității din Turda. Studenți din Turda la marile universități europene 1377-1918*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2015, pp. 141-145.

⁴ Valentin Vișinescu, Vasile Miclăuș, Tudor Ștefănie, *Dicționar de personalități turdene*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2006, p. 120.

⁵ Nicolae Brânzeu, *Școalele din Blaj. Studiu istoric*, Sibiu, „Tipografia”, societate pe acțiuni, 1898, p. 131.

⁶ Cornel Sigmirean, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000, p. 454, nr. 2655.

⁷ *Unirea*, anul VII, Blaj, 21 august 1897, nr. 35, 280.

1890-1892, Eugen Pătăceanu a fost coleg de facultate cu Iuliu Maniu.⁸ Nu a fost un simplu student care s-a mulțumit doar cu diploma de licență. La 25 aprilie 1896, el a devenit doctor în științe juridice.⁹ Eugen Pătăceanu s-a remarcat încă din perioada studenției ca un luptător pentru drepturile naționale ale românilor din Transilvania. În calitate de student la Cluj, el a fost implicat, alături de colegul său, Iuliu Maniu,¹⁰ (1892) în redactarea *Replicii* (*Replica Junimii Academice Române din Transilvania și Ungaria la Răspunsul dat de Junimea Academică Maghiară Memorandului Studenților Universitari din România*). Acesta a fost un document elaborat de studenții români din Cluj, Budapesta, Viena și Graz, redactat în limbile română, franceză, germană, engleză și italiană, care a avut o largă circulație europeană. Actul, elaborat de studenții români, critica dualismul și legislația antinațională promovată de autoritățile maghiare.¹¹

În plan personal, Eugen Pătăceanu s-a căsătorit în anul 1900 cu Ecaterina Mezei (1874-1964), fiica lui Ioan Mezei de Szathmar. Ceremonia a avut loc la Budapesta, iar conform presei vremii, anunțul a fost înregistrat în registrul stării civile din districtul VIII al capitalei ungare, cu data de 17 iunie 1900.¹² Cuplul se va stabili ulterior la Turda. Cei doi au avut două fiice: Ecaterina (Catița), căsătorită ulterior cu primarul Turzii, Iuliu Gențiu și Hortensia, care se va căsători cu Demetriu Ianeșiu, prim-contabil al Băncii Arieșana.

Viața și activitatea lui Eugen Pătăceanu. Destinul, viața și activitatea avocatului Pătăceanu au fost legate de orașul Turda. Din parcurgerea presei vremii rezultă că Pătăceanu a fost un adevărat animator al societății românești din Turda, încă de timpuriu. Astfel, la 10 august 1895, cu ocazia adunării generale a despărțământului Turda al ASTRA, s-a organizat o serată literară-muzicală, unde el a avut onoarea să țină discursul de deschidere. Pătăceanu a făcut parte din comitetul de organizare al petrecerii de vară, care s-a dat cu

⁸ Cornel Sigmirean, *Istoria formării*, p. 454, nr. 2653.

⁹ *Unirea*, anul VI, Blaj, 2 mai 1895, nr. 18, p. 141.

¹⁰ Nicolae Cordoș, *Din istoricul elaborării și tipăririi „Replicii”* în *Acta Musei Napocensis*, XX, 1983, p. 199.

¹¹ Eugenia Glodariu, *Asociațiile Culturale ale Tineretului Studios Român din Monarhia Habsburgică 1860-1918*, Cluj-Napoca, 1998, p. 267, nota 1525; *Istoria Românilor*, vol. VII, tom II. De la Independență la Marea Unire (1878-1918), coordonator acad. Gheorghe Platon, Editura Enciclopedică, București, 2003, pp. 326-327.

¹² *Pester Lloyd*, XLVII, nr. 151, 24 iunie 1900, supliment 2, nepaginat; Daniela Comșa, Eugenia Glodariu, Maria M. Jude, *Clujenii și Maria Unire*, Bibliotheca Musei Napocensis, Cluj-Napoca, 1998, p. 102.

oazia adunării ASTRA.¹³ Activitatea avocatului nu s-a limitat exclusiv la Turda. Presa românească a vremii îl surprinde la 6 februarie 1897 în cadrul comitetului de organizare al unui bal, în Arad, la Hotelul Crucea Albă, care avea ca scop strângerea de fonduri pentru elevii români lipsiți de mijloace.¹⁴ Implicarea în evenimente caritabile a fost una dintre constantele activității avocatului turdean.

Pe plan cultural, ca orice intelectual român respectabil, Eugen Pătăceanu a fost membru al ASTRA, cea mai reprezentativă asociație de profil a românilor transilvăneni, adevărată academie națională. În cadrul adunării despărțământului Turda al ASTRA din 26 decembrie 1897, Pătăceanu este primit ca membru ordinar, alături de Nicolae Portos Rațiu, parohul greco-catolic de Turda Veche și Artemiu Codarcea, protopopul greco-catolic al Turzii. Fiecare membru nou a plătit 5 florini. Pătăceanu a fost ales în comitetul cercual, ca membru.¹⁵ Avocatul a fost foarte apropiat de asociațiunea ASTRA, fiind unul dintre membrii importanți ai despărțământului Turda. La 7 august 1898, Pătăceanu a participat la adunarea despărțământului Luduș al ASTRA, desfășurată la biserica greco-catolică din localitate. Cu această ocazie, el este amintit *candidat de avocat*.¹⁶ Eugen Pătăceanu a urcat treptat în ierarhia asociațiunii ASTRA. În cadrul ședinței comitetului cercual Turda din 28 ianuarie 1899, a fost ales secretar,¹⁷ iar la 6 august 1899, Pătăceanu a fost ales delegat pentru adunarea generală a ASTRA, alături de avocatul George Popescu.¹⁸

Un an deosebit de important pentru Eugen Pătăceanu a fost 1898. Astfel, în noiembrie 1898, el își deschide biroul de avocat (*cancelaria advocațională*) la Turda în Piața Kossuth (chiar în centrul orașului).¹⁹ În acest mod el și-a făcut debutul în rândul profesioniștilor dreptului din orașul de pe Arieș.

Preocupările avocatului Pătăceanu au interesat și domeniul financiar-bancar, atât la Turda, cât și în altă parte. Astfel, la 25 februarie 1899, în cadrul adunării generale a Băncii Arieșana din Turda, Pătăceanu este ales în comitetul de supraveghere.²⁰ Ulterior, la 23 februarie 1901, presa economică a vremii îl

¹³ *Familia*, Oradea, 30 iulie/11 august, nr. 31, an XXXI, 1895, pp. 370-371.

¹⁴ *Tribuna Poporului*, anul I, Arad, 1/13 ianuarie 1897, nr. 1, p. 3.

¹⁵ *Transilvania*, nr. VII-VIII, Sibiu, septembrie-octombrie 1898, anul XXIX, p. 212.

¹⁶ *Unirea*, anul VIII, Blaj, 13 august 1898, nr. 32, p. 252.

¹⁷ *Transilvania*, nr. IX, Sibiu, noiembrie 1899, anul XXX, p. 31

¹⁸ *Ibidem*, p. 129.

¹⁹ *Unirea*, anul VIII, Blaj, 26 noiembrie 1898, nr. 47, p. 373.

²⁰ *Idem*, anul IX, Blaj, 4 martie 1899, nr. 9, p. 69.

surprinde pe Pătăceanu în calitate de verificator al procesului verbal în adunrea generală a Băncii Arieșana.²¹ La 1 martie 1902, Pătăceanu este ales pentru prima dată, membru în direcțiunea Băncii Arieșana.²² Avocatul turdean a fost apropiat și de alte instituții de credit românești. La 21 martie 1901, avocatul a fost ales în direcțiunea Băncii Munteana din Baia de Arieș.²³

Eugen Pătăceanu a fost un credincios fidel Bisericii Greco-Catolice, pe care a sprijinit-o în diverse forme. În 1900 împreună cu soția sa, el a cumpărat o carte cu *păreți într-auriți și solidi, care se va numi Carte de aur, unde vor fi scriși toți binefăcătorii și donatorii bisericii și școlei* din Copăceni, acolo unde era paroh tatăl său.²⁴ Activitatea sa caritativă în sprijinul comunității greco-catolice a inclus astfel atât Turda, cât și zona adiacentă.

Tot în anul 1900, numele avocatului Eugen Pătăceanu apare pentru prima dată în *Hof- und Staatshandbuch der Österreichisch-Ungarischen Monarchie für 1900*.²⁵ El era amintit în calitate de membru al Camerei avocațiale (Baroul de avocați) din Cluj, care cuprindea districtele judiciare ce țineau de tribunalele din Cluj, Dej, Turda și Alba Iulia. Printre membrii avocați ai districtului pendinte de tribunalul Turda figurează și Eugen Pătăceanu.

În anul 1901, Eugen Pătăceanu a fost numit președinte al *Reuniunii meseriașilor români din Turda* și a început o acțiune de reorganizare a acestei asociații.²⁶ Această funcție va fi cea mai importantă demnitate pe care o va deține, în scurta sa viață. Respectiva societate reprezenta una dintre cele mai active asociații românești din Turda. Activitatea sa era centrată în jurul acțiunii de grupare și sprijinire a meseriașilor români turdeni, dar și de ajutorare a copiilor fără posibilități, care doreau să învețe o meserie. De asemenea, reuniunea își îndrepta atenția și spre aspectul național, mai ales dacă luăm în considerare faptul că ea a fost reprezentantă la Marea Unire de doi delegați.

În paralel cu activitatea națională și socială, Eugen Pătăceanu și-a exercitat meseria de avocat, fiind unul dintre practicienii renumiți ai acesteia din orașul de pe Arieș. În vara anului 1902 a fost implicat în vânzarea mobilelor din Hotelul Central din Turda.²⁷

²¹ *Revista Economică*, anul III, Sibiu, 16 martie 1901, nr. 10, p. 130.

²² *Idem*, anul IV, Sibiu, 29 martie 1902, nr. 13, p. 128.

²³ *Idem*, anul III, Sibiu, 13 aprilie 1901, nr. 14, p. 172.

²⁴ *Unirea*, anul X, Blaj, 1 decembrie 1900, nr. 48, p. 406.

²⁵ *Hof- und Staatshandbuch der Österreichisch-Ungarischen Monarchie für 1900*, Wien, 1900, p. 902.

²⁶ Daniela Comșa, Maria Magdalena Jude, *Reuniunii meseriașilor români din Turda în slujba idealului național* în *Acta Musei Napocensis*, 35-36/II, 1999, p. 142.

²⁷ *Vendéglősök Lapja*, XVIII-ik évfolyam, 12. szám, Budapest, 1902. június 20, p. 7.

Eugen Pătăceanu s-a integrat perfect în cadrul comunității românești din Turda, devenind în foarte scurt timp unul dintre exponenții acesteia. Avocatul a fost prezent la diverse evenimente din Turda și nu numai. La 9 august 1903, Pătăceanu, în calitate de președinte al *Reuniunii meseriașilor români*, participă la instalarea lui Nicolae Portos Rațiu în demnitatea de paroh greco-catolic de Turda Veche.²⁸ Unele evenimente la care a luat parte erau nefericite. La 22 septembrie 1903, Pătăceanu a participat la înmormântarea lui Nicolae Tămaș, paroh la Grindeni și protopop onorific.²⁹ La 15 noiembrie 1903, avocatul a luat parte la înmormântarea lui Artemiu Codarcea, protopopul greco-catolic al Turzii, iar în cadrul ceremoniei funerare a ținut un discurs panegyric.³⁰

Sub conducerea lui Pătăceanu, *Reuniunii meseriașilor români din Turda* a desfășurat o bogată activitate. Un exemplu în acest sens este acțiunea din 24 decembrie 1903, când președintele Pătăceanu a organizat la școala greco-catolică din Turda o serbare de Crăciun, la care au fost invitați intelectuali, meseriași și elevi români. S-au distribuit haine pentru 15 băieți fără posibilități, cumpărate cu bani donați de Banca Arieșana și din donații private de la românii din Turda.³¹ Activitățile *Reuniunii meseriașilor* organizate sub conducerea lui Pătăceanu erau diverse. La scurt timp de la activitatea precedentă, presa epocii anunța că la 31 ianuarie 1904, *Reuniunea meseriașilor* a organizat o petrecere cu teatru la Hotelul Europa, în cadrul căreia se va viziona dramatizarea piesei *Vlăduțul mamei*, iar în pauză se va juca *călușorul* și *bătuta*. Scopul activității era de a colecta bani pentru ajutorarea elevilor lipsiți de posibilități.³²

Eugen Pătăceanu a fost un apropiat al *Societății de lectură a femeilor române din Turda*, importantă asociație românească, cu contribuții deosebite la nivelul comunității românești. La 14 februarie 1904, societatea feminină amintită a organizat o *serată musicală-declamatorică cu dans* la Hotel Europa. În comitetul de organizare, printre alții, s-au aflat distinși membrii ai elitei turdene: Eugen Pătăceanu, George Păceanu, Valer Moldovan, Augustin Rațiu etc.³³ Cu această ocazie, Eugen Pătăceanu a donat șase corone.³⁴

²⁸ *Răvașul*, anul I, Cluj, 22 august 1903, nr. 21, p. 83.

²⁹ *Idem*, anul I, Cluj, 26 septembrie 1903, nr. 26, p. 103.

³⁰ *Idem*, anul I, Cluj, 22 noiembrie 1903, nr. 34, p. 135.

³¹ *Idem*, anul II, Cluj, 30 ianuarie 1904, nr. 5, p. 19.

³² *Bunul Econom*, anul V, Orăștie, 24 ianuarie 1904, nr. 2, p. 2; *Răvașul*, anul II, Cluj, 23 ianuarie 1904, nr. 4, p. 15.

³³ *Bunul Econom*, anul V, Orăștie, 7 februarie 1904, nr. 4, p. 5.

³⁴ *Gazeta Transilvaniei*, nr. 73, anul LXVII, Brașov, 3/16 aprilie 1904, p. 6.

Avocatul turdean și-a sprijinit tatăl, preot în Copăcenii. La 12 iulie 1904, tinerimea română din acest sat a organizat o petrecere de vară pentru colectarea de bani necesari alimentării fondului de construire a unei biserici în Copăcenii. Au participat mulți dintre membrii elitei turdene: frații Eugen și George Pătăceanu, alături de tatăl lor, preotul Ioan Pătăceanu, Valer Moldovan, Nicolae Portos Rațiu, Ioan Sâmpălean etc.³⁵ În cadrul acțiunii de strângere de bani, Eugen Pătăceanu a donat 17 coroane³⁶. El a fost prezent și la alte evenimente din afara Turzii. La 7 august 1904, a participat la o petrecere de vară în Ocna Mureș, ocazie cu care a donat 11 coroane.³⁷ Cu toate acestea, Pătăceanu s-a remarcat mai ales la Turda. La 30 oct 1904, intelectualitatea și meseriași români din Turda au organizat o *petrecere cu cules de vii* la Hotel Europa, banii colectați urmând a fi împărțiți între cele două biserici românești. În cadrul acestei petreceri Eugen Pătăceanu a fost vicepreședinte al comitetului de organizare, alături de avocatul Valer Moldovan.³⁸

Avocatul turdean a fost președinte al *Eforiei școlare greco-catolice* din Turda, asociație cu rol important în sprijinirea tinerilor români fără posibilități materiale de a merge la școală.³⁹

Eugen Pătăceanu a fost un remarcabil om politic. A făcut parte din Congregația comitatului Turda-Arieș și a fost membru al Partidului Național Român din Ungaria și Transilvania. Deși, cariera sa politică a fost foarte scurtă, el s-a remarcat la începutul anului 1905, într-un moment important al istoriei mișcării naționale a românilor din Transilvania, cu ocazia dezbaterilor legate de tactica politică care trebuie adoptată: pasivismul sau activismul. La 10 ianuarie 1905 s-a desfășurat conferința Partidului Național la Sibiu (ziarul blăjean *Unirea* o numește *conferința electorală a alegătorilor români*). În cadrul acesteia delegația comitatului Turda-Arieș a fost formată din Eugen Pătăceanu, Valer Moldovan, George Popescu, Iuliu Vlăduțiu, Ioan Boeriu și Mariu Elecheș. La această conferință au mai luat parte o serie de personalități din conducerea formațiunii (Vasile Lucaciu, Gheorghe Pop de Băsești, Alexandru Vaida-Voevod, Iuliu Maniu etc). În cadrul dezbaterilor, Eugen Pătăceanu a făcut parte dintr-o comisie de 40 de persoane, care trebuia să verifice raportul pe anul trecut. Avocatul Pătăceanu a fost unul dintre puținii care mai susțineau

³⁵ *Idem*, nr. 167, anul LXVII, Brașov, 30 iulie (12 august) 1904, p. 6.

³⁶ *Unirea*, anul XIV, Blaj, 10 septembrie 1904, nr. 37, p. 351.

³⁷ *Idem*, anul XIV, Blaj, 3 septembrie 1904, nr. 36, p. 341.

³⁸ *Răvașul*, anul II, Cluj, 29 octombrie 1904, nr. 44, p. 185.

³⁹ Vasile Lechințan, *Oficiali de stat români din Transilvania (1368-1918)*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2003, p. 250.

pasivitatea.⁴⁰ Ziarul brașovean *Gazeta Transilvaniei*, consemnează argumentele avocatului turdean în acest sens. El a arătat faptul că în timpul pasivității românii și-au păstrat solidaritatea națională, s-a redus numărul renegaților, s-au înființat mai multe de instituții culturale, reuniuni, asociații și bănci. Avocatul a arătat că pasivitatea a ridicat un zid puternic între români și adversarii lor naționali. Pătăceanu a argumentat că în vremea pasivității românii au rupt legăturile cu puternicii zilei, dar au rămas în casa și la vatra lor. El a arătat celor prezenți că în timpul pasivității s-a cristalizat societatea românească, care a fost ocrotită de valurile și ispitele inamice. Avocatul s-a arătat sceptic cu privire la adoptarea activismului, considerând că în acest caz s-ar putea pierde toate realizările din timpul pasivismului. Pătăceanu a cerut ca și în cadrul ședinței plenare să se expună punctul de vedere al minorității, iar votarea pentru activitate sau pasivitate să se facă uninominal. Propunerea sa a fost acceptată, iar avocatul turdean a votat pentru pasivitate.⁴¹ Din 90 de voturi, 78 erau pentru la trecerea la activism, iar 12 pentru păstrarea pasivității. Cu scurt timp înainte de a muri, spre sfârșitul anului 1905, Pătăceanu a făcut o donație de 20 coroane pentru masa studenților de la Blaj.⁴²

Destinul avocatului a fost unul tragic. Eugen Pătăceanu a murit la numai 35 de ani, în 27 februarie 1906 la Turda.⁴³ Cauza decesului nu este cunoscută. Ziarul sibian *Telegraful Român* afirmă că Pătăceanu s-a stins din viață în urma unui *morb scurt și greu*.⁴⁴

Considerații finale. Eugen Pătăceanu a fost o personalitate complexă, cu rezonanță în istoria orașului Turda. El și-a adus o prețioasă contribuție la evoluția comunității românești din orașul de pe Arieș. Activitatea sa a fost pusă în slujba mișcării naționale a românilor din Transilvania. Membru reprezentativ al elitei intelectuale laice a Turzii, Eugen Pătăceanu s-a implicat la nivel social, desfășurând o continuă operă caritabilă. Distinsul avocat turdean a făcut parte din asociațiunea ASTRA și din Partidul Național Român din Ungaria și Transilvania, iar pe plan local a fost președintele *Reuniunii meseriașilor români* din Turda și a fost implicat în conducerea Băncii Arieșana. Prin activitatea pe care a desfășurat-o, Eugen Pătăceanu este un precursor al Marii Uniri.

⁴⁰ *Gazeta Transilvaniei*, nr. 288, anul LXVII, Brașov, 30 decembrie 1904, pp. 1-2.

⁴¹ *Idem*, nr. 289, anul LXVII, Brașov, 31 decembrie 1904, pp. 1-2.

⁴² *Unirea*, anul XV, Blaj, 16 decembrie 1905, nr. 50, p. 417.

⁴³ *Analele Asociațiunii pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român*, nr. IV, iulie-august, 1906, p. 88; *Răvașul*, anul IV, Cluj, 3 martie 1906, nr. 8, p. 31; *Unirea*, anul XVI, Blaj, 3 martie 1906, nr. 9, p. 71.

⁴⁴ *Telegraful Român*, nr. 18, Sibiu, 16 februarie (1 martie) 1906, an LIV, p. 77.

**A FORERUNNER OF THE GREAT UNION:
LAWYER EUGEN PĂTĂCEANU (1871-1906), AN IMPORTANT
PERSONALITY OF TURDA**

(Abstract)

Eugen Pătăceanu was an exponential personality from Turda at the end of the 19th century and the beginnings of the 20th century. He came from a greek-catholic priest family. Pătăceanu had a very good intellectual training, finishing his secondary education at the Greek-Catholic High School in Blaj (1890). Later, Eugen Pătăceanu chose to study law at Law and Political Sciences Faculty of the University in Cluj (1890-1894). On April 26, 1896, Eugen Pătăceanu became doctor of Legal Sciences. He was active in Romanian national movement from Transylvania, fighting with all legal means for the rights of his countrymen. Eugen Pătăceanu was a prominent member of the intellectual and leading elite of Turda. He was one of the most important Romanian lawyer in Turda. The most important position he had, was that of president of The Reunion of the Romanian Craftsmen in Turda. From a cultural point of view, he was a member of the ASTRA association. Pătăceanu died very young at only 35 years.

Cuvinte cheie: Eugen Pătăceanu, Turda, avocat, Transilvania, Reuniunea Meseriașilor Români.

Keywords: Eugen Pătăceanu, Turda, lawyer, Transylvania, The Reunion of the Romanian Craftsmen.

